

FRANČIŠEK ROJINA **CVET Z DREVESA SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA** prof. PAVEL ZALETEL

Utihnila je »Slovenska čebela« in umolknil je »Slovenski čebelar in sadjerejec«. Z njima sta prenehali delovati tudi obe čebelarski društvi. Vse je usahnilo predvsem zaradi premajhnega števila članov in s tem preskromnih finančnih sredstev ter zaradi pomanjkanja ljudi, ki bi društvi vodili. Želja po svojem strokovnem listu in po svoji strokovni organizaciji pa je med slovenskimi čebelarji postajala vedno bolj vroča, saj so nemška čebelarska društva vedno bolj posegala med slovenske čebelarje. Končno je bilo 24. januarja 1898 ustanovljeno Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani. Novo ustanovljeno društvo je takoj pričelo izdajati svoje glasilo »Slovenski čebelar« (SC). Uredništvo je prevzel Frančišek Rojina, ki je to delo opravljal 21 let in v tem času dosegel med drugim tudi to, da sta se znanje in zavešt slovenskih čebelarjev dvignila. Obenem pa

je Čebelarja tako zakoreninil, da še živi in bo živel še leta in leta.

Frančišek Rojina, najpopularnejši slovenski čebelar, se je rodil 3. oktobra 1867 v Zg. Šiški nad Ljubljano. Ta mož je pred slabim stoletjem stopil na čelo tistih slovenskih čebelarjev, ki so vnesli v naše čebelarstvo popoln prepород in osamosvojitve. Na oblikovanje njegovega značaja sta v mnogočem vplivala oče in mati. Mati mu je vcepila v srce ljubezen do zemlje, vere in narodno pripadnosti, oče pa do čebel in divjačine, posebno do ptičev. Frančišek se je že v rani mladosti naučil ceniti vsako delo in ljudi, ki so ga opravljali, zato se ni sramoval nobenega dela. Po značaju je bil skromen in se ni nikoli rinil v ospredje. Po končanem učiteljsku je učiteljeval na Kolo vratu pri Litiji, Dobravi pri Kropi in v Vačah. Povsod je pomalem čebelaril. Imel je skoraj vse vrste panjev, toda prevladovali so dunajčani. Ko je nato služboval v Šmartnem pod Šmarno goro, si je dal zgraditi več kot 20 m dolg čebelnjak. V njem je imel same dunajčane, razen nekaj kranjčev, od katerih se ni ločil ves čas svojega čebelarjenja. Tako si je nabral obilico praktičnega znanja v čebelarjenju. Teoretično znanje si je pridobil v tujini na raznih tečajih in v šolah ter na čebelarskih razstavah širom Evrope. To mu je omogočil Gustav Pirc, tedanji ravnatelj Kmetijske družbe v Ljubljani, ki je poskrbel, da mu je KD plačevala potne stroške. Mnogo čebelarskega znanja si je pridobil pri takratnih slavni evropskih čebelarjih, saj jih je veliko poznal osebno.

Leta 1890 je na Dunajski čebelarski šoli opravil izpit za učitelja čebelarstva. Pred izpiti so bili 14-dnevni tečajji, in to za čebelarje, ki so bili čebelarjenja že veščji. Saj so le taki lahko postali res dobri čebelarski učitelji. Sam tečaj je zamudil. Na šolo je prišel šele zadnji dan k izpitu, ki pa jih je

uspešno opravil. Prej je bil 8 dni na tečaju pri Gerstungu v Ossmannstedtu pri Weimarju. Prijavil se je namreč na oba tečaja, ker je dvomil, da bo sploh kje sprejet. Toda uštel se je. Povabljen je bil na obe šoli. Ker je dal prednost Gestungovi šoli, je na dunajski pač zamudil. Tako si je nabiral čebelarško znanje in postal pravi strokovnjak tako v praksi kot teoriji. Kmalu pa je spoznal, da smo Slovenci v čebelarstvu zaostali in da ni vse zlato, kar pride iz tujine. Ugotovil je, da imamo dovolj trdna tla in dovolj sposobnih ljudi, da se v čebelarstvu lahko postavimo na svoje noge in mislimo s svojimi možgani, tako kot bo za naše kraje in razmere najboljše.

Ko je leta 1897 sprejel delo urednika, je že prav dobro poznal tedanje razmere v našem čebelarstvu, zato je takoj vedel, kje in kako pomagati. Zastavil si je program za »Slovenskega čebelarja«, ki je obsegal:

- pomoč čebelarskemu naraščanju, da se temeljito izobrazijo,
- poglobitev znanja starejših čebelarjev,
- očistiti našo čebeljo pasmo tuje prime-si,
- skrb za umno vzrejo plemenitih matic,
- ustanovitev rejnih središč,
- posvetiti pozornost izboljšanju čebelje paše s prevažanjem,
- priporočiti panje velike mere s premičnim satjem.

Dobro se je zavedal, da bo vsem tem nalogam kos le s številnimi dobrimi sodelavci – dopisniki. Toda dopisnikov v začetku skoraj ni bilo. Podpore listu od zunaj nobene. V vodstvu društva nepravilnosti s financami. Že po nekaj številkah SČ je bilo v tiskarni dolga na kupe. Kako je list tedaj sploh izhajal, je bil pravi čudež. Upnike je osebno pregovarjal in dolg prelagal iz meseca v mesec, dokler se stanje čez nekaj let ni izboljšalo. Ker ni bilo dopisov, je za prve številke pisal največ sam. V eni noči je napisal tudi tri ali štiri članke. Nekaj jih je objavil pod svojim imenom, nekaj pa pod psevdonomom. Toda list je izhajal vsak mesec, čeprav skoraj vedno z nekaj dnevno zamudo. Slovenski čebelarji so ga iz meseca v mesec željno pričakovali. Kako priljubljen in potreben je bil ta list za naše

čebelarje, se je videlo tudi v tem, da so se pritoževali pri vsaki številki, ki je izšla z zamudo.

»Slovenski čebelar« in društvo sta se rodila v dobi težkih in hudih narodnih bojev. Zato je novi list mnogo pripomogel k dvigu slovenskega gospodarskega razvoja čebelarstva in posredno tudi narodne zavesti. Naše čebelarstvo je bilo takrat še primitivno. Večinoma so čebelarili v kranjičih in koših, torej v panjih z nepremičnim satjem. Slovenski čebelar pa je začel vzgajati in poučevati čebelarje ter jih seznanjati s čebelarskimi dognanji in novostmi z vsega sveta, največ seveda iz Evrope. Tako je Rojina v Čebelarju in s Čebelarjem izpolnjeval svojo nalogo, ki mu jo je določilo vodstvo društva glede na želje čebelarjev. Zlasti pa je propagiral nove panje velike mere s premičnim satjem. Toda čebelarji, posebno starejši, so te nasvete sprejemali z nezaupanjem in celo s precejšnjo mero odpora. Rojina je moral dolga leta trdo delati, da se je stanje spremenilo. Pri tem so veliko pripomogli tudi prispevki dopisnikov, posebno pa Lakmayerjeva knjiga v dveh zvezkih UMNI ČEBELAR. Toda končna zmaga je bila dosežena šele z uvedbo Žnidaršičevega panja. Ta Rojinov uspeh je bil odločilnega pomena za napredek slovenskega čebelarstva. Ves čas svojega urednikovanja je propagiral čebelarske shode in tečaje. Marsikaterega je organiziral tudi sam. Pri organizaciji večdnevni tečajev v Ljubljani mu je najbolj pomagal prelat in kanonik Andrej Kalan – vodja marijanišča, ki je vedno vsem tečajnikom omogočil brezplačno hrano in stanovanje v zavodu. Ni bilo zborovanja, posveta, tečaja ali predavanja, da ne bi bil prisoten tudi Rojina. Bil je najpopularnejši čebelarski predavatelj in publicist svojega časa. Predaval in pisal je nazorno, neprisiljeno, živo in zabavno, preprosto in razumljivo, a v lepem domačem jeziku, tako da je bilo že samo branje ali poslušanje njegovih člankov ali predavanj pravi užitek. Zaradi njegovega izražanja, pristnosti jezika in prefinjenega stila je bil SČ v tem času eden najboljših listov, kar jih je tedaj izhajalo v slovenskem jeziku. Tako je tudi na ta način

veliko prispeval k uveljavitvi modernega čebelarstva. Rojina je bil pravi slovenski čebelar. Seznanil se je s čebelarstvi drugih krajev in narodov, pri tem pa spoznal, da je za naše kraje najboljša naša sivka. V letih, ko je odhajal v pokoj, je že ugotovil, da postaja naše čebelarstvo enakovredno naprednim čebelarstvom drugih narodov. Za svoj list in svoje društvo pa se je potegoval vedno in povsod. Ko je bil 27. oktobra 1901 v Gradcu čebelarški shod spodnjeavstrijskih dežel, je slovenske čebelarje zastopal tudi Rojina. Nemško govoreči čebelarji so predlagali, da se vsi zgornje in spodnje štajerski čebelarji združijo v skupno »Čebelarstvo za Spodnjo Avstrijo«. Drugi predlog je bil, da se deželna društva združijo v močno zvezo avstrijskih čebelarških društev s sedežem na Dunaju, ki bi zastopala interese vseh avstrijskih čebelarjev oziroma čebelarških društev. Rojina je takoj začutil ost, s katero bi se razbila enotnost slovenskih čebelarjev, s tem pa bi bil tudi konec slovenskega čebelarkega društva. Energično je nasprotoval ustanovitvi deželnega čebelarkega društva za Spodnjo Avstrijo. Podprl pa je predlog za zvezo avstrijskih čebelarških društev, ker je sprevidel, da bi od tega lahko imeli korist tudi slovenski čebelarji. Skrbno pripravljen predlog nemško govorečih čebelarjev o enotnem čebelarškem društvu za Spodnjo Avstrijo je tako propadel. Po zaslugi Rojine je bilo rešeno slovensko čebelarstvo in s tem tudi Slovenski čebelar.

Rojina je bil mož jeklene volje, mirnih živcev in reda. Česarkoli se je lotil, vse je z enako vestnostjo tudi opravljal. Kje je dobil toliko energije in od kod mu tolikšna volja, saj je razen službe in urednikovanja vodil še pevske zборе, dobro desetletje igral violo v salonskem orkestru v Kranju, dolga leta vsako nedeljo dopoldan igral orgle na Šmarni gori, v šolskem sadovnjaku vzgojil več kot tisoč sadnih drevesc in bil poleg tega še lovec in ribič. Torej je bil učitelj, urednik, pevovodja, glasbenik, sadjar, vrtnar, lovec, ribič in ...? Francišek Rojina je bil res vse in za vse. V kranjskem okraju so v tistem času nekateri medicarji s pridom uporabljali veliko stiskalnico. Z

manjšo dopolnitvijo jo je Rojina predstavil in opisal v SČ. Kaj hitro je postala najboljša in najbolj cenjena stiskalnica za vosek širom slovenske zemlje.

Rojina je bil duša društva in neke vrste predstavnik društvenega programa. Pri njegovem čebelnjaku v Stražišču so se zbirali vsi slovenski čebelarji, velmožje pa tudi preprosti čebelarji začetniki. Tam so govorili in razpravljali o problemih in dosežkih čebelarstva doma in po svetu, Slovenskega čebelarja in lastnega čebelarkega društva. Njegov čebelnjak je postal šola, kjer so se vzgajali čebelarji, ki so večinoma pozneje sami učili čebelarje naprednega čebelarjenja. Počasi je pritegnil celo vrsto starejših in mlajših, šolanah pa tudi preprostih čebelarjev k sodelovanju pri SČ. Jurančič, Likar, Lakmayer, Žnideršič, Bukovic, Šmid, Lapajne in drugi so s svojimi članki sodelovali v SČ, ki je postal prava zakladnica in neizčrpen vir vsega čebelarkega znanja in novic od doma in iz tujine. Rojina je bil pravi mojster v čebelarstvu, pri urejanju časopisa, predvsem pa pri navezovanju stikov z najrazličnejšimi ljudmi. Pri vsem svojem delu ni nikoli jedikoval ali celo omahoval, čeprav ga je v osebnem življenju doletela marsikatera nevšečnost, dokler ...

Novembrsko soboto (9. 11.) 1918 se je pri »Totem birtu« na Šmartinski cesti v Ljubljani zbral »razširjeni odbor« čebelarkega društva. V pomenku, ki je zahajal v levo in desno, so nekateri besedno napadli Rojino, češ da v SČ že leta in leta enako piše, da ni za Jugoslavijo, ker v SČ noče objaviti Kraljeve slike itd. Na koncu so šle dodali, da je za Avstrijo in da je zato slab Slovenec. Bo pa sedaj bolje, ko bomo imeli enotni čebelarški list za vso državo. Vse očitke je smeje sprejel, zadnjih dveh pa ne. S solzami v očeh je vstal izza mize in dejal, da je vsaj tako dober Slovenec kot vsaki drugi, da pa je videl rešitev zedinjenje Slovenije pač drugače, kot tisti, ki ga napadajo. Decembra je moral na zahtevo nekaterih članov odbora objaviti članek, ki je med drugim propagiral tudi skupni jugoslovanski čebelarški list. V isti številki je bil tudi Rojinov ugovor, saj se je sam temu

odločno uprl, češ: »Oni imajo drugačne panji, drugačno pašo, drugačne čebele, drugo podnebje in sploh drugačne razmere kot mi in kakor bomo vztrajali pri svojem listu mi, tako bodo tudi oni vztrajali pri svojih . . . »Vse to pa je pomenilo ukinitve Čebelarja in razpad čebelarstva društva. Užaljen in razočaran se je odpovedal uredništvu SČ (čeprav si je želel, da bi pri tem delu dočakal srebrni jubilej), obenem pa je izstopil tudi iz odbora. Zapustil je SČ in začel pisati v Lovec (1919–1935). V njem je čudovito opisal različna lovška doživetja.

Leta 1925 se je upokojil in preselil v Zg. Šiško. Toda čebelaril je še vedno in zato se je pri njem še vedno zbiral manjši krog naprednih čebelarjev. Eden najbolj pogo-

stih obiskovalcev je bil Lakmayer. Vse to je povzročilo, da je kljub zaobljubi, da ne bo več pisal v SČ, začel uredniku Bukovcu nositi članke. Izredno lepo so napisani »Spomini«. Zadnja leta svojega življenja je preživel na bolniškem vozičku. Toda čeprav ni več čebelaril, se je za čebelarstvo še vedno živo zanimal. Kadar je prišel na obisk kdo od njegovih prijateljev čebelarjev, je pogovor takoj obrnil na čebelarstvo. Najbolj pogosta obiskovalca sta bila Bukovec in Babnik. Umril je med vojno – 1. februarja 1944.

Rojine ni več. Toda nikoli ne bodo zbledele zasluge, ki jih ima za napredek našega čebelarstva in za organizacijo slovenskih čebelarjev.

Za kratek čas

ŠALJIVE DROBTIN'ICE ČEBELNARJEV JOŽA

PREMIŠLJEVANJE

»Dober večer! S tvojim očetom bi se rad nekaj pogovoril. Kje pa je?«

»Pri čebelnjaku. Premišljuje.« »Kako? Kaj? Premišljuje?«

»Ja. Pri čebelnjaku sedi in premišljuje, kje se odpre panj in pregleda čebele. Spreddal ali zadaj.«

»In to premišljuje sedaj ob desetih zvečer?«

»Ja. Ampak, saj je začel premišljevati že dopoldan ob devetih!«

KORAJŽA PA TAKA

»Ali še vedno pregleduješ čebelje družine vsakih deset dni?«

»Še. Toda samo eno.«

»Samo eno? Kaj pa druge? Saj jih imaš več kot dvajset.«

»Imel! A sam vse razen ene prodal, ker nisem imel dovolj časa za pregledovanje.«

»Pa si nekdanj govoril, da za pregled ene družine porabiš manj kot pet minut.«

»To je že res, toda za vsako družino si moram dajati korajžo najmanj pol ure.«

IZBIRČNEŽ

K čebelarju pride kupec in naroči čebeljo družino:

»Samo, da ne bo premočna. Toda tudi prešibka ne sme biti. Letos ne sme rojiti in tudi drugo leto ne. Naslednje pa mora. Ne sme imeti varooze in vsako leto mora prinesiti najmanj 55 kg medu. Razen te . . .« Čebelar ga prekine: »In kakšna očala smejo nositi čebele?«

VSE ZA NARAŠČAJ

Dve varoi se sprehajata ob čebelnjaku. Ena najde denarnico in v njej šop bankovcev.

»Kaj boš sedaj s tem denarjem?« jo vpraša druga.

»Otrokom bom kupila močno čebeljo družino.«

RES SUMLJIVO

»Kako pa kaj z možem?«

»Slabo! Verjetno se bom ločila.«

»Ali te vara?«

»Zagotovo! Pomisli, zadnje čase prihaja iz čebelnjaka domov, ne da bi bil kaj opikan!«